

Jak podpořit vzdělávání dospělých na základě výstupů PIAAC

Petra Holečková, Anna Zelinková
Kulatý stůl pracovní skupiny EAAL
7. února 2025

PIAAC v kostce

- Komplexní výzkum dovedností dospělých ve věku 16–65 let navazující na výzkum 15letých žáků PISA
- Pravděpodobnostní šetření v domácnostech, v ČR 5057 respondentů, RR 40 %
- Zaměřuje se na **základní dovednosti** (čtenářskou a numerickou gramotnost a adaptivní řešení problémů) – **klíčové, přenositelné a naučitelné** / ovlivnitelné veřejnými politikami
- Opakuje se po 10 letech – ve 2. cyklu (sběr dat 2022–2023) se zúčastnilo 31 zemí (z toho 29 členských zemí OECD), data tedy poskytují jak srovnání v čase, tak mezi zeměmi navzájem
- Země mají jedinečnou příležitost získat zpětnou vazbu k nastavení vzdělávacího systému včetně dalšího vzdělávání
- **Data („PUF“)** spolu s **dokumentací** a základní mezinárodní výzkumnou zprávou porovnávající výsledky 1. a 2. cyklu jsou k dispozici od 10. 12. 2024
- **Výsledky mají zemím pomoci i ve sdílení dobré praxe a v adaptaci postupů, které se v jiných zemích už osvědčily**

Čím se PIAAC zabývá?

- Jaké jsou dovednosti různých skupin obyvatel? Kdo je ohrožen riziky spojenými s nízkými dovednostmi?
- Které faktory pomáhají k získávání a udržování dovedností a které naopak přispívají k jejich ztracení (formální vzdělání, účast na dalším vzdělávání, zapojení na trhu práce, charakteristiky pracovní činnosti atd.)?
- Jak často jsou lidé pro svoji pozici překvalifikovaní, jak často naopak nemají dostatečnou kvalifikaci?
- Nakolik mají dovednosti neekonomické přínosy?

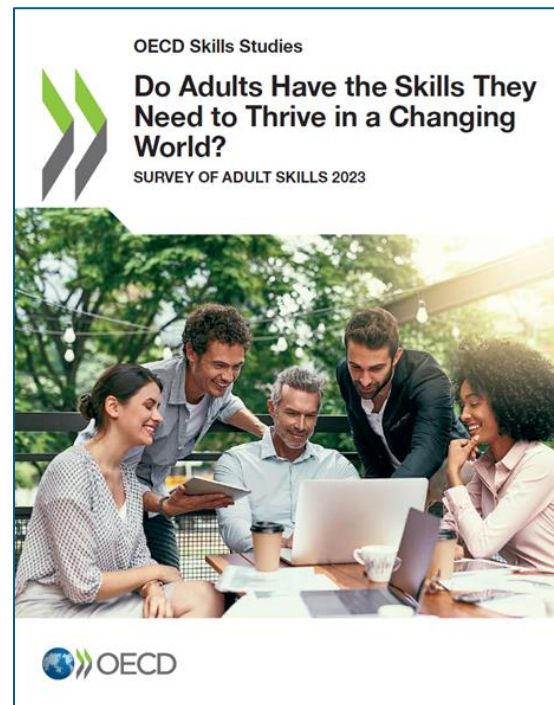
Aktivity OECD ohledně PIAAC

- Úplná data za všechny země má pouze OECD
- Pro PUF (Public Use File) každá země aplikovala vlastní postup pro ochranu údajů
- Indikátory Education GPS
- Základní vizualizace dat PIAAC Data Explorer
- Země mají postupy na žádosti o SUF (Scientific Use File)

Obsah mezinárodní zprávy OECD z 10. 12. 2024 podle kapitol

1. Význam základních dovedností pro současné trhy práce a fungování demokracie
2. Srovnání výsledků zúčastněných zemí ve 2. cyklu a popis úrovní dovedností v hlavních sociodemografických skupinách (věk, vzdělání, původ...) – s DI
3. Trendy v dovednostech mezi 1. a 2. cyklem – bez DI
4. Ekonomické a sociální souvislosti dovedností (např. příjmy, zdraví, dobrovolnictví, politická účinnost) a (ne)soulad mezi dovednostmi, dosaženým vzděláním a pracovními pozicemi

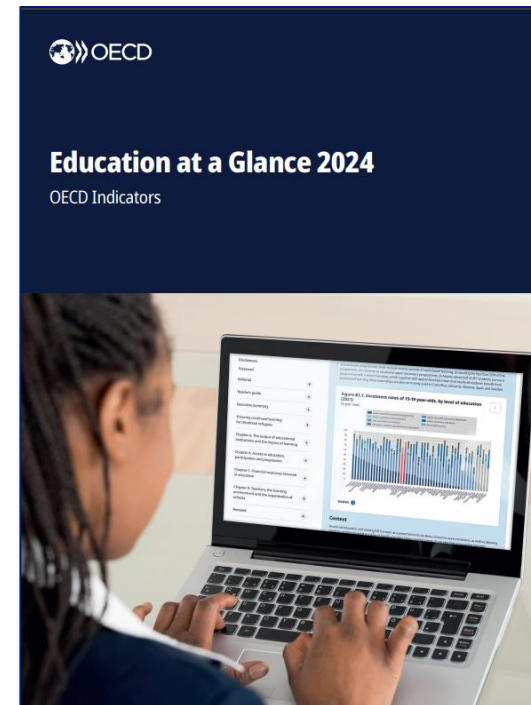
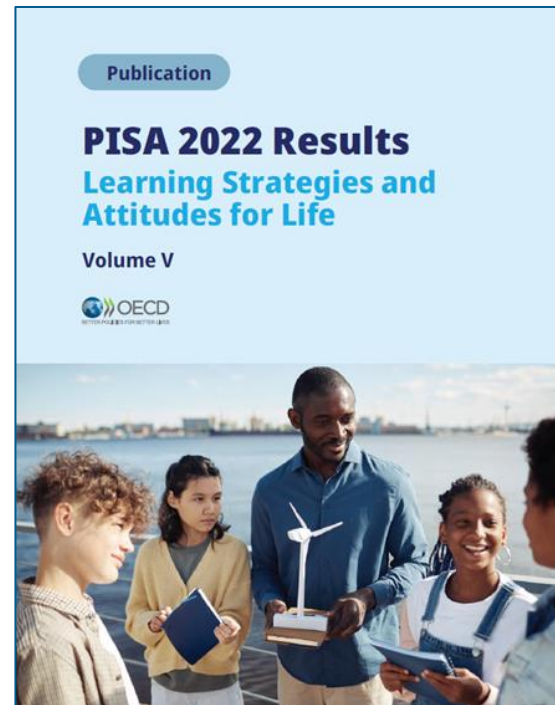
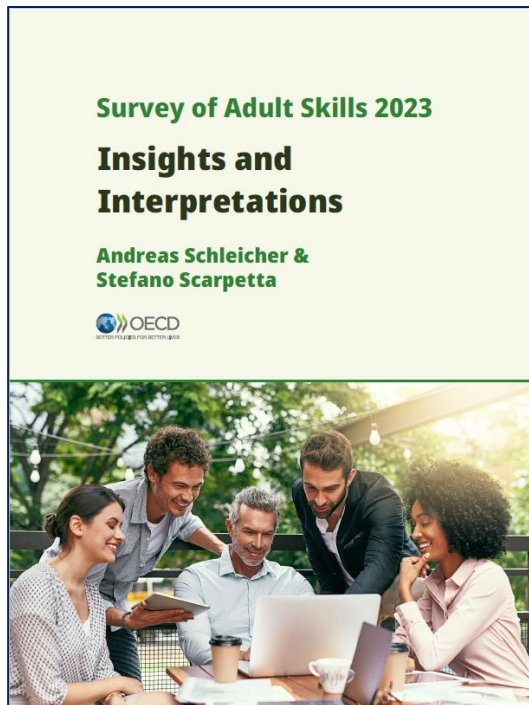
Jejím zásadním doplněním je „Průvodce čtenáře“

Další publikace OECD

„Data ukazují, že v zemích s nízkou mírou účasti dospělých na dalším vzdělávání je častější podprůměrná úroveň motivace a nižší zastoupení růstového myšlení.“

Andreas Schleicher a Stefano Scarpetta

Výzkumné zprávy OECD v letech 2025–2028

„Před 20 lety byl nedostatek informací, dnes je přebytek informací a nedostatek pozornosti. Důležité je rozdělení informací na více částí a prioritizace.“

Andreas Schleicher, OECD, 2023

OECD plánuje návazné tematické zprávy, např.:

- Vzdělávání dospělých
- Sociální a emoční dovednosti
- Formování dovedností
- (Ne)soulad dovedností a zastávané pracovní pozice
- Adaptivní řešení problémů
- Lidé s nízkými dovednostmi
- Ne-ekonomické přínosy vzdělávání a dovedností

Základní výstupy: Education GPS

Populace 16–65 let včetně DI podle vzdělání

Indicator	Sort	Czechia CZE	Denmark DNK	Finland FIN	OECD average OCD
SKILLS DIFFERENCES BY LEVEL OF EDUCATION					
Mean score in adaptive problem solving, below upper secondary education	(2023) Download Indicator	204	215	222	209
Mean literacy score, below upper secondary education	(2023) Download Indicator	201	217	224	207
Mean numeracy score, lower than upper secondary education	(2023) Download Indicator	197	221	228	207
Mean score in adaptive problem solving, upper secondary education	(2023) Download Indicator	241	258	269	242
Mean literacy score, upper secondary education	(2023) Download Indicator	251	265	288	250
Mean numeracy score, upper secondary education	(2023) Download Indicator	260	273	283	253
Mean score in adaptive problem solving, tertiary education	(2023) Download Indicator	273	279	287	268
Mean literacy score, tertiary education	(2023) Download Indicator	289	293	313	283
Mean numeracy score, tertiary education	(2023) Download Indicator	299	300	312	288

Základní výsledky

- Srovnání 21 zemí, které se zúčastnily už 1. vlny 1. cyklu, a celkového průměru 29 zemí OECD za 2. cyklus (Singapur a Chorvatsko nejsou k 10. 12. 2024 členy OECD)
- Úrovně dovedností se započtením a bez započtení cizojazyčného dotazníku
- Účast v ČR na dalším vzdělávání

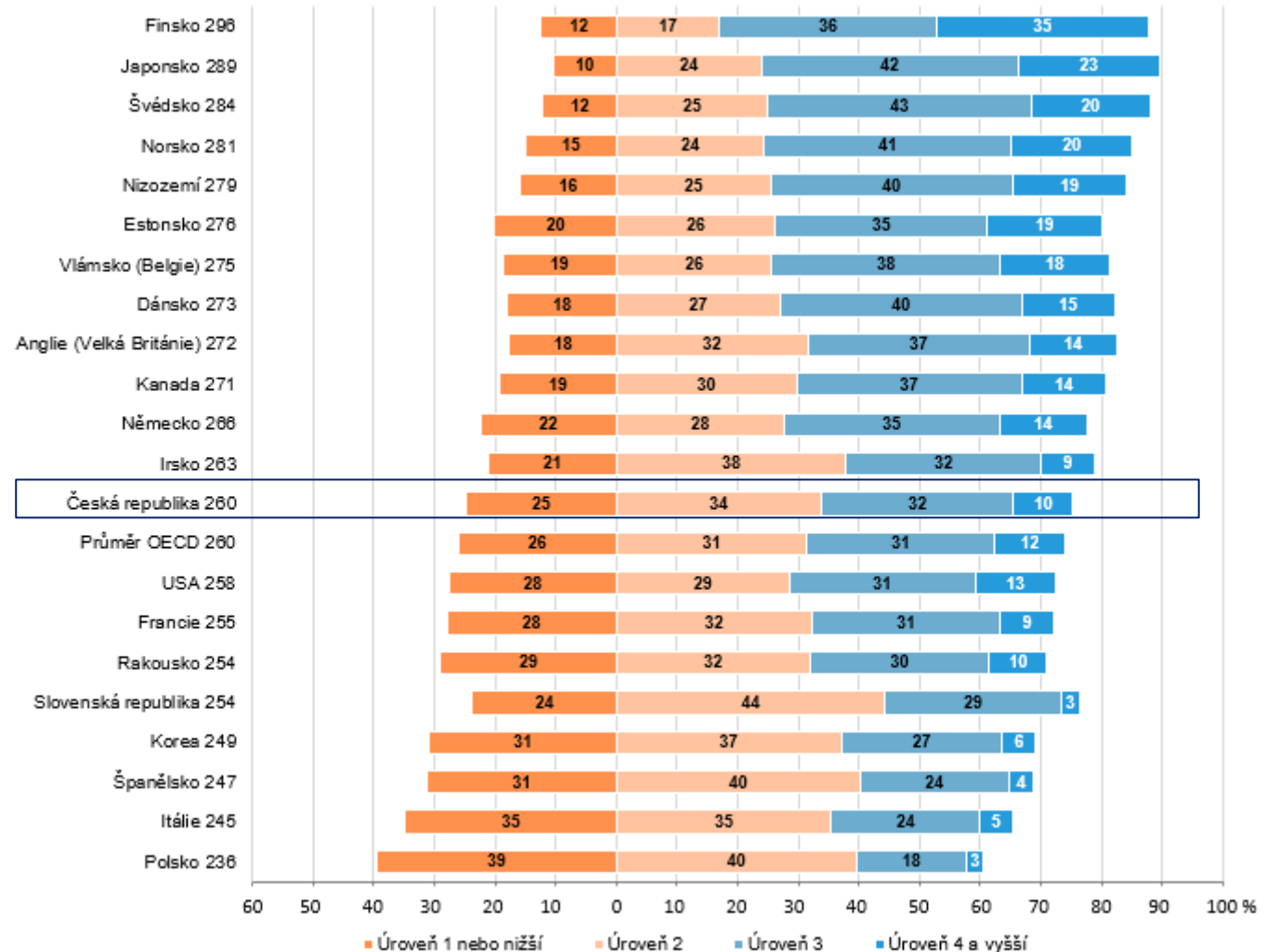
Čtenářská gramotnost

Průměrné skóre a procento (%) obyvatel od 16 do 65 let na jednotlivých úrovních dovedností ve čtenářské gramotnosti (16–65 let s DI)

„Technologie mají potenciál nám pomoci, ale mohou se také stát překážkou a způsobit, že se staneme spíše pasivními konzumenty než aktivními čtenáři.“

Andreas Schleicher, OECD

- Finsko, Japonsko, Švédsko, Norsko a Nizozemí dosáhly nadprůměrných výsledků ve všech testovaných oblastech
- Ve 2. cyklu byli do výsledků promítnuti také cizinci nehovořící jazykem administrace testu
- Ve většině zemí včetně ČR se zahrnutí cizojazyčných dotazníků projevilo mírným zhoršením celkového výsledku

Zdroj: PIAAC, 2. cyklus, 2022–2023
N=5057 (ČR)

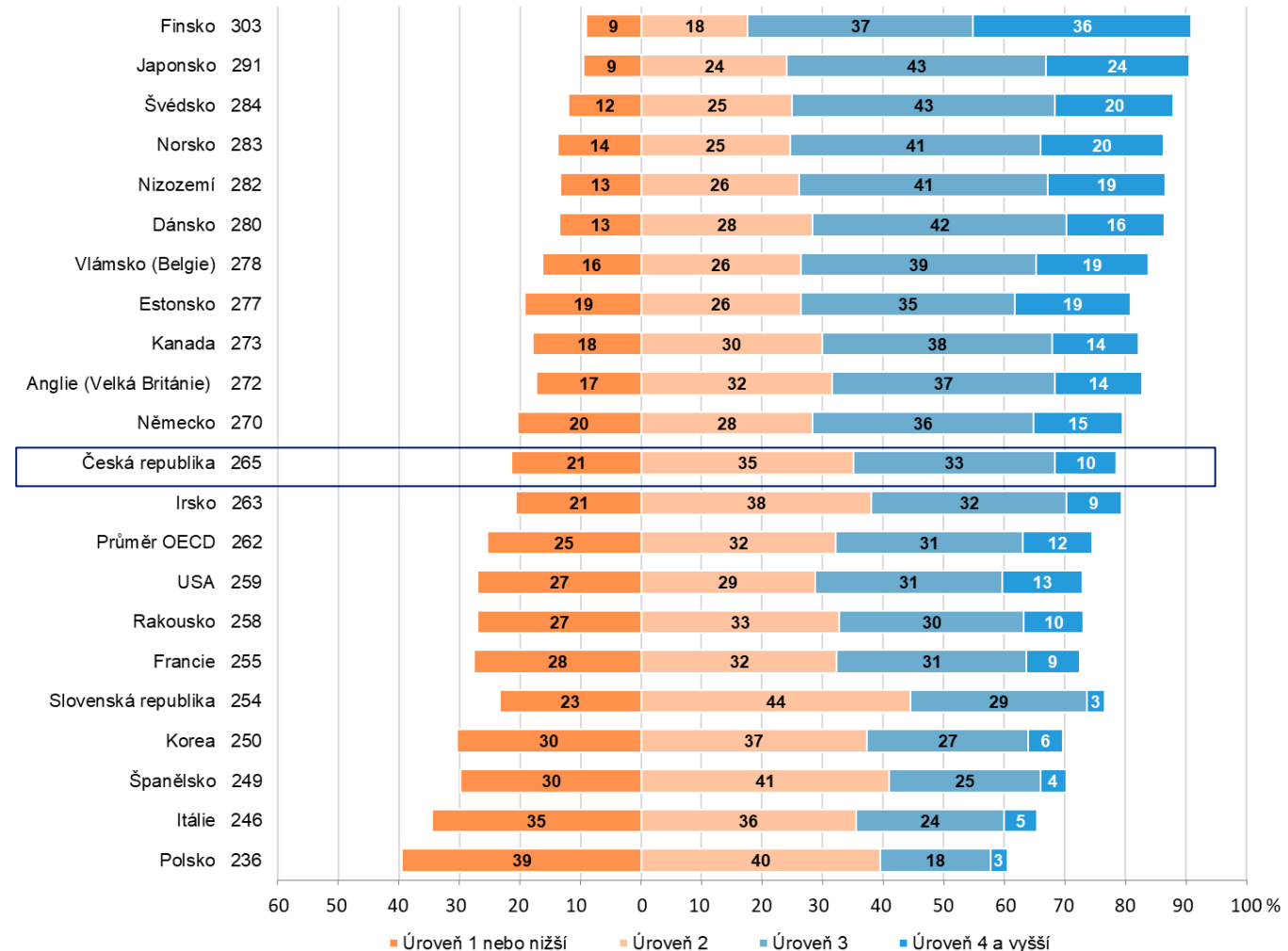
Čtenářská gramotnost

Průměrné skóre a procento (%) obyvatel od 16 do 65 let na jednotlivých úrovních dovedností ve čtenářské gramotnosti (16–65 let bez DI)

„Svět se za poslední desetiletí zásadně změnil a vyžaduje, aby lidé (...) byli schopni orientovat se ve složitých informacích a rozlišovat fakta od názoru.“

Andreas Schleicher, OECD

- Pouze Finsko a Dánsko se ve srovnání s 1. cyklem (2011–2012) významně zlepšily
- Česká republika dosáhla průměrného výsledku mezi zeměmi OECD, obdobně jako v 1. cyklu výzkumu

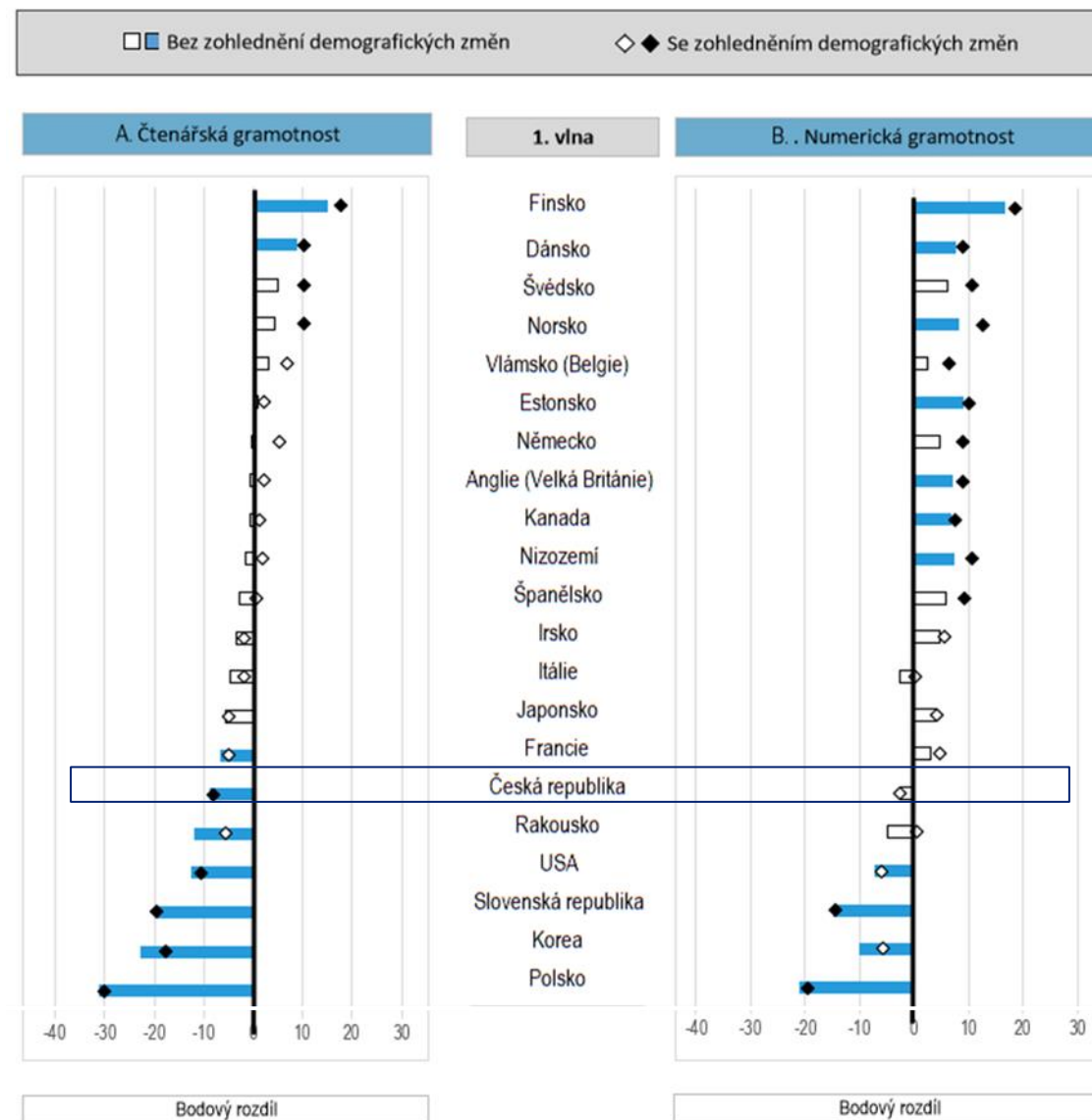

Zdroj: PIAAC, 2. cyklus, 2022–2023
N=4985 (ČR)

Srovnání výsledků 1. a 2. cyklu (21 zemí)

- Ve většině zemí průměrná čtenářská gramotnost stagnovala nebo se zhoršila
- Významný pokles dovedností je ve čtenářské gramotnosti v ČR u dospělých ve věkové kategorii 55–65 let a u dospělých (25–45 let) s vyučením nebo středoškolským vzděláním
- V numerické gramotnosti se v ČR pokles neprojevil
- Třetina zemí (7 z 21), které se zúčastnily i v 1. vlně 1. cyklu, zaznamenala v numerické gramotnosti významné zlepšení

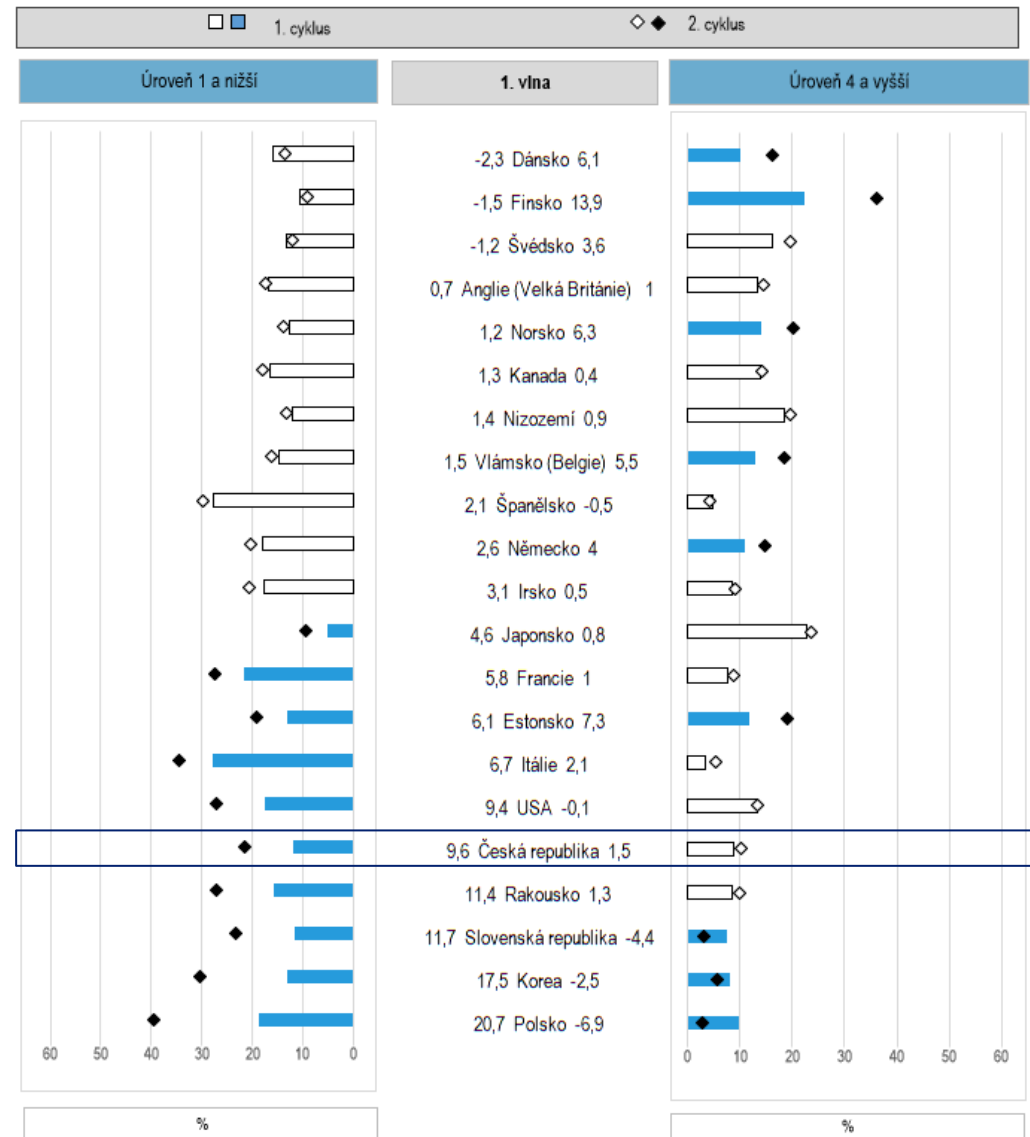
Rozdíl průměrného skóre ve čtenářské a numerické gramotnosti – před a po zohlednění dem. změn; převáženo podle věku, původu a pohlaví (16–65 let bez DI)

Čtenářská gramotnost

- Ve většině zemí včetně ČR se významně zvýšil podíl těch, kteří dosahují jen úrovně 1 nebo nižší
- V ČR dosahuje pouze úrovně 1 nebo nižší 21,5 % dospělých (oproti 11,9 % v 1. cyklu)
- V mezinárodním srovnání má ČR menší podíl dospělých s nejvyššími dovednostmi => nadále chybí “dovednostní elity”
- Zvýšil se rozdíl mezi dospělými s nejvyššími a nejnižšími dovednostmi

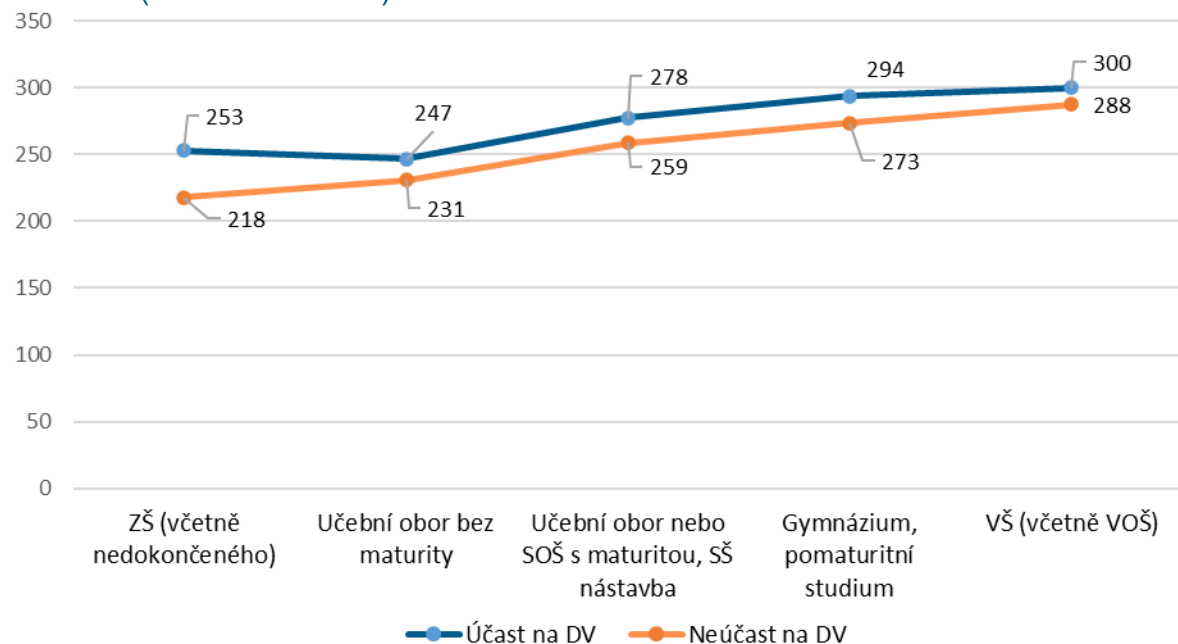
Podíl dospělých na nejnižších a nejvyšších úrovních dovednosti ve čtenářské gramotnosti – 1. a 2. cyklus (16–65 let bez DI)

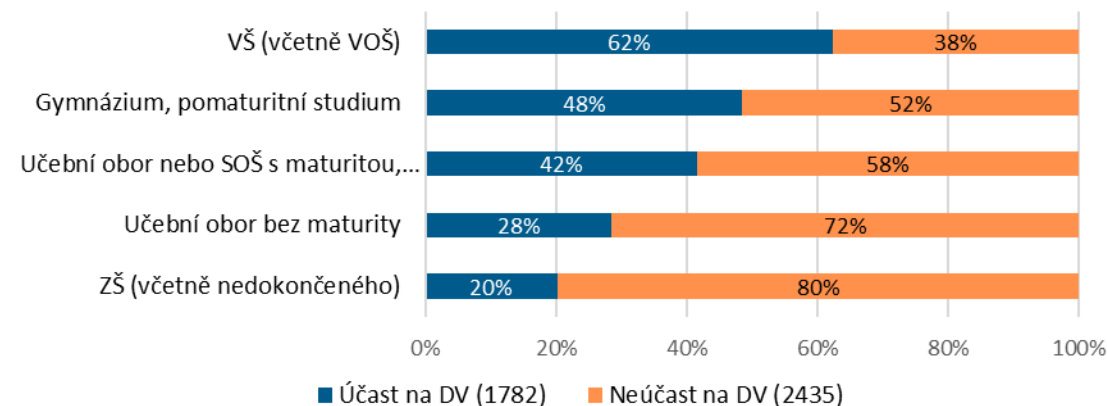
Další vzdělávání v posledních 12 měsících

- Efekt dalšího vzdělávání je nejvyšší u lidí s nízkým dosaženým vzděláním (největší rozdíly v dovednostech mezi účastníky a neúčastníky dalšího vzdělávání)
- Past nízkých dovedností – méně vzdělaní a kvalifikovaní, nezaměstnaní, neaktivní se dalšího vzdělávání účastní výrazně méně často

Čtenářská gramotnost podle vzdělání a účasti na dalším vzdělávání (25–65 let bez DI)

Účast na dalším vzdělávání podle nejvyššího dosaženého vzdělání (25–65 let bez DI)

Zdroj: PIAAC, 2. cyklus, 2022–2023, ČR
N=4217

Zdroj: PIAAC, 2. cyklus, 2022–2023, ČR
N=4217

Kde najít více o PIAAC?

www.piaac.cz

- Aktuality
- Výstupy
- Data a dokumentace
- Tiskový servis

*Druhý cyklus výzkumu PIAAC v letech 2019–2023
realizoval NÚV a následně NPI pod záštitou MŠMT v rámci
projektu Systémové prostředí k prohlubování kompetencí.
Projekt byl spolufinancován EU.*

Využity fotografie:
Unsplash a Archiv PIAAC

Kontakt

petra.holeckova@npi.cz

Národní pedagogický institut
České republiky
Senovážné náměstí 872/25
110 00 Praha 1

piaac.cz

Definice oblastí a ukázky úloh

Čtenářská gramotnost

▪ Definice:

Schopnost získávat přístup k psaným textům, porozumět jim, hodnotit a reflektovat je za účelem dosahování svých cílů, rozvíjení svých vědomostí a potenciálu a účasti na životě společnosti

PIAAC

Kapitola 1 – Otázka 1 / 3

Prohlédněte si seznam pravidel mateřské školy. Zvýrazněním příslušné informace v seznamu odpovězte na následující otázku.

Nejpozději v kolik hodin by děti měly dorazit do mateřské školy?

PRAVIDLA MATEŘSKÉ ŠKOLY

Vítáme Vás v naší mateřské škole! Těšíme se na společně strávený rok plný zábavy, učení a vzájemného poznávání. V zájmu dobré spolupráce prosím dodržujte následující pravidla:

- Ráno přivádějte dítě do 8:00 hodin.
- Přineste prosím dítěti vlastní příkrývku, polštářek nebo malou plyšovou hračku na odpolední spánek.
- Oblékejte své dítě pohodlně a přineste pro ně náhradní oblečení.
- Nedávejte prosím dítěti žádné šperky ani sladkosti, Když bude mít Vaše dítě narozeniny, domluvte se s jeho učitelkou na zvláštním občerstvení pro děti.
- Dávejte dítěti vhodný oděv, nenechávejte ho v pyžamu.
- Snídaně se podává do 6:30 hodin.
- Léky musí být v originálních, označených obalech a musí být zapsány do tabulky užívaných léků, která se nachází v každé třídě.
- S případnými dotazy se prosím obraťte na svoji třídní učitelku, paní Malinovou nebo paní Tichou.

Numerická gramotnost

▪ Definice:

Schopnost získávat, používat a kriticky zvažovat matematický obsah, informace a představy, vyjádřené různými způsoby, s cílem zapojovat se do rozmanitých matematických situací života dospělých a zvládat jejich nároky.

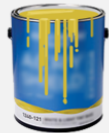
PIAAC ? ◀ ▶

Kapitola 5 – Otázka 1 / 1

Prohlédněte si údaje o výrobku Krycí barva matná. Odpovězte na následující otázku klepnutím na popis výrobku.

Chcete doma vymalovat pokoj. Vypočítali jste celkovou plochu stěn pokoje a rozhodli jste se, že barvu nanese pouze v jedné vrstvě.

Označte v popisu výrobku všechny údaje, které budete potřebovat, abyste vypočítali, kolik plechovek barvy máte koupit.

KRYCÍ BARVA MATNÁ
Popis výrobku

Vlastnosti	<ul style="list-style-type: none">• otěruvzdorný, omyvatelný nátěr• vzdoruje opotřebení• odolává skvrnám a nečistotám
Čištění	<ul style="list-style-type: none">• vodou
Doba schnutí	<ul style="list-style-type: none">• zaschne na dotek do 30 minut
Druhá vrstva	<ul style="list-style-type: none">• po 2 hodinách
Vydatnost	<ul style="list-style-type: none">• 16 metrů čtverečních na litr (m²/l)
Nanášení	<ul style="list-style-type: none">• štětkou; válečkem; stříkáním
Objem	<ul style="list-style-type: none">• 4 litry (l)

Adaptivní řešení problémů

▪ Definice:

Adaptivní řešení problémů je schopnost dosáhnout svých cílů v měnící se situaci, ve které není okamžitě jasný způsob řešení problému.

- Vyžaduje (...) vyhledávání informací a použití řešení v různých informačních prostředích a kontextech.

PIAAC

Kapitola 3 – Otázka 2 / 2

Prohlédněte si mapu a lístek níže. Klepnutím na cíle na mapě zadejte odpověď na následující otázku.

Na mapě je zobrazena trasa, kterou jste si naplánovali.

Teď je 8:30. Dítě jste vysadili u školy. Přišlo vám upozornění, že kvůli prasklému potrubí má váš zvolený obchod zavřeno.

Upravte si trasu, abyste splnili zbytek úkolů. Počítejte s danými časovými omezeními.

Až budete hotovi, klepněte na tlačítko **PROVÉST**.

Celková jízdní doba: 50 min

VYMAZAT PROVÉST

8:30

Obchod A Domov

15 minut

10 minut

Škola

25 minut

Obchod B

Obchod C

- Přivést dítě do školy do 8:30
- Nakoupit suroviny na večeri
- Vrátit se domů do 10:00